

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАЎНІЦВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОУ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 35 (789) | Субота, 26 жніўня 1950 года | Цана 50 кап.

Баявая праграма работы тэатраў

Мінула чатыры гады, як Цэнтральны Камітэт ВКП(б) вышэ гістарычную пастанову «Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго палепшанню», пастанову, якая стала прынцыповай і практычнай праграмай работы савецкага тэатра.

Цэнтральны Камітэт паставіў перад дзеятцамі тэатральнага мастацтва ў якасці асноўнай задачы стварэнне высокадзейных і высокамастацкіх спектакляў аб савецкім жыцці, аб савецкіх людзях, спектакляў, якія выхоўвалі б народ у духу палыманата патрыятызма, выхоўвалі б нашу моладзь багратай, жыццераднай, вучылі б бацька ніякіх пераход, быць гатовай перамагчы любыя перажыванні.

ЦК ВКП(б) указваў дзеятцам нашага мастацтва, што яны знаходзяцца на перадавой лініі агня ў ідэалагічнай барацьбе з сіламі імперыялістычнай рэакцыі, што выкрыццё агіднай буржуазнай чалавечаненавісцікай маралі, ліквідацыя ганебных перажыванняў канігаліма ў сьведомасці асобных нашых людзей з'яўляюцца першачарговым абавязкам, важнейшай задачай кожнага савецкага мастака.

За чатыры гады, якія мінулі з дня прыняцця гістарычнай пастановы, рэзка палепшылася работа нашых тэатраў, павысілася ідэйны змест іх рэпертуара. Тэатры сталі бліжэй да жыцця, да надзённых тэм сучаснасці.

Адчувальныя поспеху дасягнула тэатральнае мастацтва нашай рэспублікі, аднак, поспеху гэтых ашча надзвычай мала. Мы яшчэ маем шмат сур'ёзнейшых недахопаў, якія перашкаджаюць развіццю нашага тэатральнага мастацтва.

Рэпертуар — аснова асноў тэатра. Цэнтральны Камітэт ВКП(б) вызначыў як галоўную і першачарговую задачу — стварэнне актуальных сучасных рэпертуараў, прыцягнуты да напісання новых п'ес лепшых драматургаў. Гэтая задача ўсё яшчэ вельмі дрэнна выконваецца нашымі тэатрамі.

Тэатры БССР недапушчальна мала ставяць п'ес аб жыцці і працы савецкага народа, аб яго змаганні за камунізм, аб выдатных героях — савецкіх людзях, справы і подзвігі якіх вядомы ўсёму свету.

П'есы не паўляюцца адразу гатовымі. Іх трэба ствараць у калатэльнай штодзённай працы тэатра з пісьменнікамі. Невядома Цэнтральны Камітэт гэтую працу ставіць перад пісьменнікамі і тэатрамі ў якасці асноўнай і рашучай.

Неглы кажаць, каб Саюз пісьменнікаў Беларусі і ў прыватнасці яго секцыя драматургаў вызначалі дастатковую актыўнасць у стварэнні новага рэпертуара. Аднак, паўна аб'явацца да новых твораў драматургіі і да іх аўтараў, абмякчаюць, якая ёсць у некаторых нашых тэатрах і ў Кіраўніцтве па справах мастацтва, падаць глушыць і добрую творчую ініцыятыву, і карысныя творчыя намеры не толькі маладых, пачынаючых драматургаў, а падаць і ўжо вядомых пісьменнікаў.

За безпамятнасці Кіраўніцтва па справах мастацтва тэатр імя Януба Коласа

не паказвае глядзчу два гады таму назад пастаўленую п'есу П. Глебкі «Свята з Усходу» па той прычыне, што не арганізаваны прымь спектакля.

Ёсць у нас прыклады паспяховай работы тэатраў з драматургамі. Усім вядомы факт, як настойлівая, удумлівая праца рэжысёра К. Саннікава і маладога драматурга А. Маўзона завяршылася ў тэатры імя Янкі Купалы выдатным спектаклем «Канстанцін Заслонаў». Але ці не пара-б кіраўніцтву тэатра зразумець, што аднаго гэтага эпизадычнага прыкладу зусім недастаткова, каб на працягу некалькіх год гаварыць аб сваіх клопатах па стварэнню рэпертуара, аб сваёй сувязі з аўтарамі?

Добрыя прыклады творчай работы з аўтарамі паказваў тэатр імя Я. Коласа, дзе першая пастаўка п'ес маладых драматургаў з'яўлялася пачаткам сістэматычнай жывой сувязі з пісьменнікамі.

Гэтых прыкладаў было б значна больш, калі-б нашы тэатры адчувалі сапраўдную адказнасць за стварэнне рэпертуара.

Рускі драматычны тэатр, які працуе ў рэспубліцы ўжо не першы дзесятак год, за ўсю гісторыю свайго існавання не паставіў ні аднае п'есы аб жыцці і працы рэспублікі. Не дзіва, што, адарваны ад жыццёвых надзённых патрэб працоўных рэспублікі, ён і дагэтуль не набыў свайго самастойнага творчага аблічча. Акулянасць уласнага стылю, пачаць раменнасць, якія характарызуюць гэты калектыў, з'яўляюцца, безумоўна, вынікам таго, што рэпертуарная палітыка гэтага тэатра вызначалася не прынцыповымі, а выпадковымі меркаваннямі.

Яшчэ большую безадказнасць у выбары рэпертуара праяўляюць тэатры імя Ленінскага камасола і абласныя тэатры. Пінскі тэатр падніосць глядзчу пустую забаўку. Абласны тэатр самаўхіліліся ад самастойнай творчай работы па стварэнню рэпертуара, ад працы і сувязі з аўтарамі.

Самай суровай крытыкі заслугоўвае Кіраўніцтва па справах мастацтва і ў прыватнасці яго тэатральны аддзел (начальнік Я. Яфрэмаў). Чыноўніцкі фармалізм, бяздурнасць і абмякчаюць да жыцця тэатраў прывялі да таго, што роля работніка Кіраўніцтва звалася да гэтага старонняга назірніка, штампавальчыка, рэгістратара падзеі.

Хіба можна мірыцца з тым становішчам, што воль ужо на працягу дзесяткаў год у нас не паўляюцца новыя рэжысёры, мастакі, што ў нашых тэатрах усё яшчэ з агідкай і бязно вылучаюць моладзь?

Хіба можна мірыцца з недапушчальна нізкай культурай мовы, беспрынцыповасцю, якая існуе ў нашых тэатрах у п'ятаных мовы?

Пастанова ЦК ВКП(б) «Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго палепшанню» — баявая праграма дзеянняў кожнага тэатральнага работніка. Чым рашучай і актыўней у сваім штодзённым жыцці мы будзем змагацца за выкананне гэтай пастановы, тым большыя поспехі будзе мець наша тэатральнае мастацтва.

Паўлюк ПРАНУЗА.

Слова простых людзей

Яно чутно па ўсім шырокім свеце,
Яно мацней за выбухі гармат...
У лагеры пра мір спяваюць дзеці,
Прад імі светлы, чысты далагляд.

Лясной дарогай, сценжай лугавою
Ідуць юннаты — у руках сачкі.
Як маці ласнай, сонца цеплынёю
Іх атуляе, кліча да ракі . . .

На паплавах ад сонца носы ззяюць,
Праносы сохнуць, стог расце да хмар,
А пчолы працавітвы збіраюць
У кветках мёд пахучы — летні дар.

Абходзіць сад мічурынеч-калгаснік
І зычыць кожнай яблыні: «Расці!»
Бярэ газету ў рукі самікласнік:
— Куды вучыцца сёлета пайсці?

Наш дзень ніпучы, поўны працы, бурны,
Без гулу танкаў і святла ракет.
«За мір! За мір!» — з высокае трыбуны
Гаворыць справядлівае на ўвесь свет.

Мы перарэжам шлях крываваым войнам,
Разгубіць ім па нівах не дазім.
Жыві, працуй, мой родны край,
Спакойна, спакойна,
Мы ўсе на пільнай варце, як адзіні!

Канфярэнцыя чытачоў

21-га жніўня ў бібліятэцы імя М. Горькага адбылася канфярэнцыя чытачоў па тэму: «Пісьменнікі ў барацьбе за мір».

На канфярэнцыі чытачы зрабілі даклады на наступныя тэмы: «Савецкая публіцыстыка ў барацьбе за мір», «Беларускія пісьменнікі на варце міру», «М. Горькі і В. Маякоўскі — змагары за мір», «Барьба за мір у краінах народнай дэмакратыі».

З чытаннем твораў, прысвечаных барацьбе за мір, выступілі пісьменнікі М. Луканін, В. Дыхавічын і М. Слабодской.

У заключэнне вечара адбыўся вядлікі канцэрт.

Пісьменнікі ў настаўнікаў

Гэтымі днямі ў Мінску закончыў работу 10-дзённый семінар выкладчыкаў беларускай мовы і літаратуры сярэдніх школ Заходняй чыгункі.

На заключным вечары настаўнікі наладзілі сустрэчу з беларускімі пісьменнікамі. Былі Глебкі, Аляксей Булакоўскі і Аляксей Бачыла выступілі перад настаўнікамі з чытаннем твораў пра барацьбу савецкіх людзей за мір ва ўсім свеце.

Першая старонка.

Баявая праграма работы тэатраў (перадавы артыкула).
Пак Сі Ен. — Сталіну (верш).
Ю. Васільев. — Ворагі міру.
П. Прануза. — Слова простых людзей (верш).

Другая старонка.

П. Лютаровіч. — За творчую сувязь з драматургамі.
Ул. Стэльмах. — Тэатр імя Янкі Купалы да свайго трыццацігоддзя.
Тэатральная рэцэнзія ў абласной газеце.
Рэпертуар — аснова работы тэатра.

Трэцяя старонка.

Ул. Карпаў. — Книга аб усенароднай барацьбе.
П. Герасімовіч. — Баявое мастацтва.
Г. Цітовіч. — За творчае вывучэнне сучаснага музычнага фальклору.

Чацвертая старонка.

М. Тани. — У новай Балгарыі.
П. Аршанскі. — Па-сапраўднаму кляпачіца аб моладзі.
«Бяроза» № 8.

Ворагі міру (Новы фільм „Сакрэтная місія“)

Ішлі апошнія месяцы вайны. Савецкая Армія, якая выйшла пасля ўпартых баёў з ворагам на Вісла, рыхтавалася да рашучага наступлення.

І ў гэтыя гістарычныя дні, калі ўсе сумленныя людзі жылі светлай марай аб бліжэйсправядлівым і праціўным міру, англа-амерыканскія імперыялісты ўпятай-ку, па-зладзейску парушаючы свае саюзніцкія абавязкі ў вайне з гітлераўскай Германіяй, рыхтавалі нябачаную ў гісторыі па сваёй гнуснасці здраду, уступішы ў змову з гітлераўскай бандай. Заправіла Уол-стрыта і іх брытанскім папаленікам, якіх аднае злосьце да Савецкага Саюза, да ўсіх свабодалюбівых народаў, не патрабен мір. З самага пачатку вайны вялі яны двайную ігру. За двухдзюшнымі захваленнямі поспехамі савецкіх войск таіўся разлік на тое, што Савецкі Саюз знясіліцца ў тытанічнай схватцы з ворагам і тады ў ролі выршыцеляў лёсу свету змогуць выступіць доларапакалоннікі з Уол-стрыта. Гэтыя планы выбадатаў ужо ў самым пачатку вайны тагачасны сьнятар, а цяперашні незадачлівы прэзідэнт ЗША Труман, які цінічна заявіў: «Калі мы ўбачым, што выгірвае Германія, то нам трэба дапамагач Рэсіі, а калі выгірвае будзе Рэсіі, то нам трэба дапамагач Германіі і, такім чынам, няхай яны забавоць як мага больш».

Аб злучнай змове англа-амерыканскіх «саюзнікаў», аб самых злосьных ворагах міру — крываваых факельчыкаў новай вайны — расказвае фільм «Сакрэтная місія».

... Студзень 1945 года. З самалёта, што прыляціў на барлінскім аэрадроме, вышлі двое: амерыканскі сьнятар і разведчык. Які вецер занёс іх у логава фашысцкага звера напярэдні заключнай бойкі другой усветнай вайны? Перад глядзчым раскрываецца сутнасць «сакрэтнай місіі», з якой амерыканцы прыляцелі ў Барлін. Сьнятару і яго спадручнаму даданае заданне: перашкодзіць наступленню Савецкай Арміі, заклочыць адрэзку з гаварамі фашысцкай Германіі, дамагчыся, каб уся Германія, а таксама краіны ўсходняй і паўднёва-ўсходняй Еўропы былі акупіраваны англа-амерыканскімі войскамі.

З абурэннем сочыць глядзча за адрэзак амерыканцаў з нямецкімі фашыстамі. Сьнятар на нарадзе ў Гімлера, адчуваючы сябе гаспадаром становішча, патрабуе неадкладна перакінуць і без таго нямыякі нямецкія дывізіі з заходняга фронту на ўсходні. «Нам усім неабходна, — заяўляе ён, ведаючы, што знаходзіцца сярэд «сваіх людзей», — каб англа-амерыканскія войскі бесперашкдна прайшлі праз Германію... Вы павіны зняць войскі з заходняга фронту і ў найбольшай тайне перакінуць іх на ўсход». Сьнятар раскрывае немцам тэрміны грандыёзнага наступлення Савецкай Арміі, аб пачатку якога ўсяго некалькі дзён назад Чарчыль, назвадоханы панічным адступленнем англа-а-

рыканскіх войск у Арданах, прасіў таварыша Сталіна. Брытанскі прэм'ер, які запэўняў, што захавае ў глыбокай тайне гэтыя сакрэтныя ваенныя звесткі, неадкладна паклапаціўся аб тым, каб яны сталі вядомымі немцам.

Фашысцкія гавары спляваюцца заручыцца падтрымкай англа-амерыканцаў. Напярэбой прапаноўваюць яны свае паслугі. Гімлер спашаецца запэўніць амерыканскага сьнятара, што на заходнім фронце «саюзнікі» не сустраюць перашкод. «Мы амаль поўнасьцю агалілі заходні фронт. Вашы войскі могуць прасоўвацца бесперашкдна. Нашы гарнізоны будуць здавацца, нават калі ў горад прыкоціць тры веласіпедысты, п'яныя ці абязброеныя, усёроўна...» Борман прапанаўе для паслуг амерыканцам нацыянальна-соцыялістычную партыю. Гэтыя людзі спатрабяцца, — пераконвае ён сьнятара, «яны добра абучаныя, іх спецыяльнасьць — забіваць і паміраць. А галоўнае — яны неавідзяць большыню «Рэсію». Кіраўнік фашысцкай разведкі перадае амерыканцам спісы сваіх агентаў па Балканах. Яны будуць працаваць папер на сваіх новых гаспадароў. Так раскрываецца перад глядзчым чорны свет здрадніцтва і правакацыі, гнусныя намеры англа-амерыканскай рэакцыі.

Сакрушальнае наступленне Савецкай Арміі выклікала паніку і замаяшанне ва ўрадавых колах ЗША і Англіі. Амерыканскі сьнятар склікае нараду буйнейшых нямецкіх прамыслоўцаў. «Дэдавыя людзі» хутка знаходзяць агульную мову. Захаліць нямецкія патэнты, паставіць на службу сваім чалавечанавісціцкім мэтам важнейшыя прамысловыя прадпрыемствы заходняй Германіі — такія мэты амерыканцаў. Аб захаванні сваіх прыбыткаў думалі нямецкія прамыслоўцы, гатовыя на ўсё, на любую адрэзку з мананалістамі Уол-стрыта. Мы бачым на экране тых, хто прывёў Гітлера да ўладу, хто даў сродкі на разважанне фашысцкай агрэсіі. Усе гэтыя крупы, шхаты і іншыя заправілі Германію з гатоўнасцю ідуць папер на службу да амерыканцаў, прадаючы ітарарыям нямецкага народа. З лакейскай угодлівасцю ападыраюць нямецкія прамыслоўцы амерыканскаму сьнятару. Яны задаволены: амерыканцы абяцалі захавач ваенную прамысловасць заходняй Германіі і прыбыткі магнатаў прамысловасці.

У Барліне, сярэд ворагаў, працуюць савецкія разведчыкі Дзіяменцеў і Маша (Марта). Праз гэтыя вобразы паказана веліч і прыгажосць савецкага чалавека, яго вернасць Радзіме, яго мужнасць і воля. З годнасцю ўспрымае глядзча хвалючую гісторыю пудоўнага подзвіга савецкіх людзей, якія з часцю выканалі адказнейшае заданне — раскрылі здраду англа-амерыканскіх «саюзнікаў», выведлі на чыстую ваду падпальчыкаў новай вайны.

Артыстка Е. Кузьміна выдатна справілася з п'якай ролляю савецкай разведчыцы Машы, якая служыла ў гестапа. Нам

адкрыты светлы ўнутраны свет гэтай мужнай жанчыны з яе радзімым цёплым паучыцём, звернутым да далёкай Радзімы, да сына, які расце ў Маскве. Нам зразумела тая магутная сіла, якая дапамагае ёй цвёрда пераносіць самыя цяжкія выпрабаванні і мужна сустраць смерць. Гэта сіла — высокароднае патрыятычнае паучыцё.

Са слаўнымі савецкімі патрыётамі — усё сумленныя, простыя людзі, якія гатовы адстаяць справу міру. У фільме — гэта нямецкія камуністы-нацпалшычкі, гэта амерыканскі лётчык, які гнеўна адхіліў спробу сьнятара прыцягнуць яго, вернага сына народа, да ўдзелу ў сваіх злачынных дзеяннях.

Карцінамі сваточных урачыстасцей Дня Перамогі ў Маскве, Нью-Йорку, Лондане заканчваецца фільм. Са злосьцю глядзчым сьнятар на гэтую ўрачыстасць, яго не радуе перамога. Ён будзе новымі планами, накіраванымі супроць міру. І глядзчым сумняваецца, што сьнятар стане актыўным дзеятцам камісіі па расследаванню антыамерыканскай дзейнасці, аўтарам антырабочых законаў, атамнічымкам, словам, адным з натхніцеляў амерыканскай рэакцыі.

А ў Лондане ўжо істэрычна крычыць аб новай вайне Чарчыль, са страхам глядзчым, як за вокрамі яго габіэта ратуецца народ, святкуючы перамогу.

У гэтых заключных сценах глядзчым бачыць велізарную сілу народных мас, зольных сарваць любыя промывы падпальчыкаў вайны.

Фільм створаны таленавітым актёрскім калектывам. З вядлікім майстарствам сыграў ролі сьнятара Н. Камісароў. Нахобні і разважны сьнятар становіцца пахлаўлівым і ліслівым у спане са сваімі уол-стрытаўскімі гаспадарамі. Перад намі тыповы падпальчык вайны, тупы і драгтыны праграсмен. Пераканальныя вобразы стварылі С. Вечаслоў (Гарві), В. Савельев (Гітлер), В. Белакору (Борман) і інш.

Выдатная рэжысура М. Рома і апаратарскае мастацтва Б. Валчка забяспечылі стварэнне яркага, хвалючага фільма.

Фільм «Сакрэтная місія» — новае буднае дасягненне савецкага кінематографу. З вядлікай сілай выкрывае ён англа-амерыканскіх падпальчыкаў вайны, якія яшчэ ў гады вайны з германскімі фашызмам распрацоўвалі планы усветнага панавання, рыхтавалі ісіці па слядах Гітлера.

Людзі добрай волі, сотні мільянаў баральбітоў за мір завілі ў гэтыя дні аб сваёй рашучасці адстаяць мір ва ўсім свеце. Магутны рух прыхільнікаў міру распе і мацнее. Фільм «Сакрэтная місія» — буйны ўклад у готу высавародную справу. Савецкае мастацтва, з'яўляючыся спяганосам перадавых ідэй, верна служыць сілам прагрэсу ў іх барацьбе з усветнай рэакцыяй, служыць справе міра-дэмакратыі і сацыялізма.

Юр. ВАСІЛЬКА

Мір будзе абаронены

Звыш ста п'ятнаццаці мільянаў савецкіх грамадзян аддалі свой голас у абарону міру ва ўсім свеце. У самых аддаленых кутках нашай неабсяжнай Радзімы гуцаць міралюбівыя намеры прыхільнікаў міру.

Зампаўваючы Адозу сваімі подпісамі, кожны з нас адчуваў глыбокую ўдзячнасць савецкаму ўраду і большыцкай партыі, вядлікаму правадзю і сцяганосцу міру І. В. Сталіну.

Падпісваючы Стагольскую Адозу, кожны з нас адчуваў п'якуючы нянавісць да тых, хто імкнецца распаліць новую усветную вайну, хто гатовы скінучь атамныя бомбы на мільёны простых людзей.

Подпісы пах Адовай — гнеўнае, грознае папярэджанне англа-амерыканскім падпальчыкам новай вайны, якія хочучь навізаць міралюбіваму чалавечтву жахі крывавай бойкі.

Гэтыя подпісы сталі сімвалам узаемных абавязавальстваў савецкіх людзей — творчай самааданай працы умацоўваць магутнасць нашай Радзімы.

У ліку 115 мільянаў подпісаў я таксама аддаў свой голас у абарону міру і гэтым самым выказаў свой пратэст супроць падпальчыкаў вайны. Стаўшы на стаханавскую вахту міру, я абавязваўся

выканаць 300—400 процантаў вытворчай праграмы за змену.

Укараніючы і пашыраючы дыяпазон хуткаснага рэзанан пры халаднай апрацоўцы метала, я дамося некаторых поспехаў. Сканструюваны мной расец дасць магчымасць працаваць на павышаных хуткаснях рэзанан з мінімальнай затратай часу на ператочку ў працэсе працы. Гэта будзе спрыяць пазбаўленню ад заліўнай стругкі.

Не малую роллю павінен адыграць умацоўваючы рэдуктар маёй канструкцыі. Ён пашырыць магчымасці для хуткаснага рэзанан на сталых дэталях малага дыяметра і забяспечыць звышхуткаснае рэзанне.

Выраб рэдуктара не патрабуе капітальных затрат, таму ён можа быць выкарыстаны не толькі на такярыных станках, але на фазэрных і сьварільных.

Дырэктар заводу тав. Суслая аддаў загад, у якім абавязвае вырабіць расцы і паскарваючы рэдуктар да 14 жніўня.

Вядлікую ініцыятыву ў гэтай справе праяўляе група інжынерна-тэхнічных работнікаў — галоўны інжынер заводу Ку-

ПАК СІ ЕН СТАЛІНУ

Быў год, калі, — нібы разводзя хвалі,
Што разбураюць гарады і сёлы
І ў пустку дзікую ператварыцца
Засяяныя сьейбітам палі, —
Фашысцкіх войскаў чорная навала
Напала вераломна, мечанана
На край Советаў, край, які свяшчэнны
Для ўсіх працоўных усё зямлі.

Ды час ішоў — і орды капітала
Спыніліся пад Ленінградом,
Разбітыя пабеглі ад Масквы,
І Сталінград магілай стаў для іх.
І воіны Савецкага Саюза
Увайшлі ў Барлін укланчаны і змрочны,
Сюды — да Перамогі і Трыумфу —
Іх правадыр працоўных свету вёў.

Вядлікі Сталін! Ты прынёс свабоду
Балгарам, венграм, чэхам і палыянам,
Ты не забыў далёкіму Карэю
І наш народ карэйскі не забыў, —
Ты павярнуў да ўсходу свае войскі,
Дзе сорак год у лапцях японскіх
Гібелі мы, не смеючы падауча
Аб тым, што з намі будзе заўтра тут.

І вось Квантунскай арміі штандары
Паморліва перад табою леглі,
Янім зрабіўся вятлівым і ціхім
Учора ішч пыхлівы самурай!

А мы, карэйцы, выпрасталі спіны, —
Мы ўпершыню гаспадарамі сталі
Сваёй радзімы, вызвалі якую
Наш ратаўнік — магутны правадыр.

Ідуць гады. Ужо зямля ў Карэі
Працоўнаму налемець земляробу,
Ужо заводы, фабрыкі і шахты
Навек народным уладаннем сталі,
Няхай народная мацнее ўлада,
Няхай квітнее вольная Карэя,
Дзе вольнасць дадзена навек і воля
Усім, хто працай здабывае хлеб.

Дарма на поўдні, са звырайнай злосьцю
Амерыканцы зброю гвалтоўна
Спыніць спрабуюць ход усемагутны
Самой Гісторыі. Дарма яны
Ізноў залучыць імкнучыцца звонні
Тых ланцужоў прапалыцца, у якіх
Мы сорак доўгіх год былі закуты, —
Дарма, яны пакрышаны навек!

Але скажы, збавіцель наш магутны,
Ян выказаць нам нашу падакчу,
Ад трыццаці мільянаў — што мы
Прынесці ў знак адданаці табе?

Мо' нам табе аддаць у падарунак
Алмазных гор праменныя вяршыні,
Чым славіцца Карэя спаконвечна,
Чым гамарыцца Азія уся?

Але тады ты скажаш нам, напэўна:
«Не, вы сабе пакінеце тую горы,
Каб вольную карэйскую краіну
Яны ўпрыгожвалі сваёй красой». —
І мы аднажам: «Правадыр, няма ў нас
Тагога дара, каб цябе быў варты,
Каб ты прыняў яго ў таго народа,
Якому ты жыццё вярнуў і часць?».

Але тады ты скажаш нам, напэўна:
«Не, гэткі дар Карэя ваша мае, —
Працуюць гатак, каб яна заўсёды
Шчаслівай, вольнай, моцнаю была.
І ваша сіла будзе нашым шчасцем,
І гэта будзе дарам мне найлепшым,
Які ад вас з удзячнасцю прыму».

І наш народ усёш клянецца шчыра
Ажыццявіць свяшчэнныя наказы
Правадыра працоўных. І няспынна
На славу нашай бацькаўшчыны любай
Сваю дзяржаву будзе будаваць
Народную навек цяпер. І з перамогай
Ён панясе ў наступныя стагоддзі
Як сцяг — імя праменнае тваё!

Пераклад А. ЗАРЫЦКІ.

Баявое мастацтва

Нядаўна ў Акрутовым Даме афіцэраў адрылася Усеагульная перасоўная выстаўка мастакоў савецкага плаката. Яна знаёміць гледача з творчасцю вядомых майстроў гэтага жанра, сярод якіх імёны лаўрэатаў Сталінскай прэміі—В. Іванова, А. Какарэкіна, Л. Галаванова, В. Каронка і іншых.

Яксьці плакатнай прадукцыі ў апошні час добра прыкметна на плакатах, якія экспанаваны на выстаўцы. Да ліку іх трэба аднесці, у першую чаргу, плакаты на тэмы сёшняга дня. Нельга не спыніцца каля плаката В. Каронка «Адзін»». Тут задума мастака поўнасьцю ўвасобілася ў аб'ектывізацыю вобразе. Фігура баяўніка, які выразае выроставаецца на фоне будоўлі, падкупае сваёй жыццёвай праўдзівасцю, прыцягвае да сабе гледача і робіць яго як-бы саўдзельнікам сваёй працы. Па сваёй кампазіцыйнай структуры плакат прыемы, сціплы на сваіх знешніх сродках і ў той-жа час праўдзівы і даходлівы. Мастак па-майстэрску выкарыстаў метад фотамантажа.

Вялікай зместаўнасцю вызначаецца плакат В. Гаваркова «Засуху пераможам!», які паказвае І. В. Сталіна над картай размяшчэння дзяржаўных лесаахоўных палос. В. Гаваркоў унікае каларовыя эфекты, яны тут толькі пераакцэнтаваны сканцэнтраванасці і ўвазе, што выяўлены на твары правадзіра.

Гэтай-жа тэме прысвечаны вельмі цікавыя плакаты В. Мухіна «Сталінскі план пераўтварэння прыроды—адзясніні!». Перад гледачом адкрываецца велічная панарама недалёкага будучага нашай Радзімы. Радзёфная карта паказвае бязмежныя прасторы вялікай зямлі, на якой абазначаны грандыёзныя лесапасады, што пакрываюць пудоўным зялёным ажурам стэпавыя паўдзёны і паўднёвы ўсход, распасціраюцца да прыродных лясных масіваў цэнтральных і заходніх раёнаў Саюза. Плакат нараджае радаснае напачуццё і ўраўнаважанасць у перамоце. Праўдзівым вытлумачэннем цікавай тэмы падкупае плакат Н. Жукава і Н. Сокалава «Каб зныць багаты ўраджай—лес берэжы і лес садзі!». Асобна месца на выстаўцы займае сатырычны плакат. Тут мастакі правялі

сябе не толькі майстрамі сатырычнага вобраза, але, перш за ўсё, паказалі сваю ідэйную метамакіраванасць.

З вялікай выразнасцю пададзены вобраз Аляксея Максімавіча Горкага ў плакаце В. Іванова «Буржуазія—вораг культуры».

Ідэнтычна ўсіх міралюбівых народаў, якія ўзначальвае наша краіна, іх выступленне супроць новай вайны і яе падальшчыкаў знайшлі сваё адлюстраванне ў плакатах Б. Яфімава і Н. Далгарукава «Сілы міру пераможныя!», «Бухна вайны», В. Брыскіна «Проч з дарогі падальшчыкаў вайны!».

Савецкай Арміі і беларускім партызанам прысвечаны плакаты С. Раманава. Па майстэрству яны не ўступаюць лепшым работам вядучых савецкіх мастакоў. Ім удаецца сабраць вобраз, якімаксім прастата, кампазіцыйная ўстойлівасць.

Даволі ўдалыя плакаты Н. Гуціева і Н. Тараса.

Хоць на выстаўцы беларускі плакат і прадстаўлены ўсяго толькі гэтымі нямногімі работамі, але яны даюць падставу сцвярджаць, што мы маем кваліфікаваныя кадры для шырокага выпуску масавай плакатнай прадукцыі.

Да гэтага часу выпущана ўсяго толькі некалькі плакатаў, якія прысвечаны важнейшым святковым датам. Беларускі плакат павінен заняць сваё належнае месца не толькі ў вылучэнным мастацтве рэспублікі, але таксама знайсці сваё пачэснае месца ў савецкім мастацтве наогул. Гэтым жанру вылучаецца мастацтва жывапісца павінен заняць вялікую ўвагу.

Выстаўка савецкага плаката з'яўляецца ўдзячным прыкладам для беларускіх мастакоў, якія жадаюць працаваць над плакатам. З гэтай выстаўкі павінен перайсці да сабе вонькі і нашы паліграфісты, якія нясуць непасрэдную адказнасць за якасць выдаваемай прадукцыі, тэхнічная дасканаласць якой стаіць на даволі нізкім узроўні.

Актуальнасць гэтых пытанняў асабліва важна ў сувязі з падрыхтоўкай мастакоў да Усеагульнай і Рэспубліканскай выставак 1950 года, на якіх плакат павінен заняць належнае месца.

П. ГЕРАСИМОВІЧ.

Плакаты работы мастака В. Іванова.

Канцэрты філармоніі ў калгасах

Беларуская Дзяржаўная філармонія накіравала тры канцэртныя брыгады ў калгасы Брэсцкай, Маладзечанскай і Гродзенскай абласцей.

У канцэртах прымаюць удзел артысты тэатра оперы і балета — Л. Альшэўская, А. Барсукова, Г. Чарнаправа, С. Грахоўскі, Н. Карпаў і салісты філармоніі.

Нядаўна вярнуўся з канцэртнага падарожжа ў Мінскай, Полацкай, Маладзечанскай і Бабруйскай абласцях ансамбль народных інструментаў, які даў 33 канцэрты.

Дыялекталогічная экспедыцыя

Супрацоўнікі кафедры мовы і літаратуры Мазырскага настаўніцкага інстытута праводзяць на Палессі зборанне матэрыялаў для дыялекталогічнага атласа.

Экспедыцыя працуе ў вёсках Жахавічы і Загорны Мазырскага раёна. Сёння яна таксама наведае калгасы Калінкавіцкага і Параўлінскага раёнаў.

Новы фільм

Кіностудыя «Беларусьфільм» пачала здымкі кароткаметражнага дакументальнага фільма «Саўта народа» (па сцэнарыю М. Біліцінава).

Фільм расказае аб рабоце аднаго з перадавых сельсаведаў рэспублікі—Смаленскага сельсавета, Віцебскай вобласці, дзе старшынёй працуе дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Надзежда Міхайлаўна Ціхановіч.

Вывучэнне быту калгаснай вёскі

На Палессі працуе фальклорна-этнографічная экспедыцыя інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР, якая вывучае новыя рысы культуры і быту калгаснай вёскі. У складзе экспедыцыі — навуковыя супрацоўнікі, этнографы і фалькларысты.

Цяпер экспедыцыя знаходзіцца ў перадавым узбуднённым калгасе «Большавічы» Хойніцкага раёна, у якім хутка развіваецца гаспадарка і разгортваецца культурнае будаўніцтва. У калгасе ёсць уласная электрастанцыя, радыёвузел, клуб, дзе сістэматычна дэманструюцца кінофільмы.

Экспедыцыя наведае таксама перадавыя калгасы Васілевіцкага і Брацінскага раёнаў.

Гастролі Кіраваградскага тэатра

У Віцебску закончыў свае гастролі Кіраваградскі тэатр рускай драмы імя Кірава. За паўтара месяца ён даў 86 спектакляў, у тым ліку 46 — у раёнах вобласці. У Оршы настаўлена 11 спектакляў. У Суражы на спектаклі «Брыўда» А. Сурава прысутнічалі калгаснікі раёна.

Артысты таксама наведалі Бешанковічы, Багушэўскі, Шумілінскі і іншыя раёны, дзе яны паказалі 8 спектакляў.

Тэатр выехаў на гастролі ў Мазыр.

За творчае вывучэнне сучаснага музычнага фальклору

Г. ЦІГОВІЧ.

Заслужаны дзеяч мастацтва БССР

Праглядаючы народныя песні, выдзеленыя ў шматлікіх дзяржаўных зборніках, мы дарэмна стараемся-б даведацца аб імёнах іх творцаў. Захапляюцца «жывой старыной», дзяржаўнымі этнографічнымі запісамі звычайна толькі творцы традыцыйнай народнай славаеснасці, што зугубілі на сваім працяглым шляху імёны аўтараў. Стоячы на такіх пазіцыях, ранейшыя фалькларысты выпускалі з поля зроку рабочы фальклор, грэбавалі частушкы; яны не заўважалі таго, што стваралася вакол іх таленавітымі прадаўцамі народа, а калі нават і сутыкаліся з такой новай творчасцю, дык не адносілі яе да фальклорных з'яў. Такая злытва да творцаў індывідуальных аўтараў тлумачыцца панавалым даўгі час у дзяржаўным фалькларыстыцы «тэорый» абазначэнні народнай славаеснасці, якая з'яўляецца стварэннем нібы «ўсяго народа».

Сучасныя адносіны да аўтарства ў народнай творчасці дакладна сфармуляваў выдатны савецкі фалькларыст, акадэмік Ю. М. Сокалаў: «Не бывала ніколі такіх твораў, якіх-бы ніхто не ствараў або якіх ствараў-бы «ўвесь народ». Даследчая практыка на шматлікіх прыкладах пацвярджае вядучую ролю таленавітых майстроў народнай творчасці ў стварэнні савецкага фальклору. Выказванне Ю. Сокалава зусім не прарочыць вядомым нам нярэдка выдаткам калектыўнай народнай творчасці, якая сустракаецца перш за ўсё ў харавых калектывах; такая творчасць ярачэй за ўсё праяўляецца ў музычнай частцы песні, а таксама ў стварэнні частушчых тэкстаў. Але, вядома, увесь хор у такім калектывным аўтарстве не ўдзельнічае, — такая творчасць з'яўляецца справай групы больш здольных членаў калектыва. Другім укладам калектыўнай творчасці з'яўляецца ўдзел народа (у асобе сваёй палёнаў носьбітаў фальклору) ў наступнай шэфіроўцы і пераасэнсаванні фальклорных твораў.

Савецкая фалькларыстыка выстаўляе ў якасці асноўнай сваёй задачы зборанне і вывучэнне сучаснай народнай творчасці, але ў той-жа самы час яна прапанавае нам чужае праслухоўванне, вучэнне і берачы лепшыя ўзоры фальклорнай спадчыны, таму што «чым лепш мы будзем ведаць мінулае, тым больш глыбока і радасна зразумеем вялікае значэнне ствараемага намі сучаснага» (А. М. Горькі).

Чалавек, які носіць пачэснае званне савецкага фалькларыста—гэта ўжо не аб'яктыўны фіксатар з'яў, ён заклікае асабіста ўдзельнічаць у народнай творчасці, выдзяляць таленавітых самародкаў і дапамагаць ім. Наколькі песня, яе спалучэнне м'ялоў і тэкста, не заўсёды ў сваім цэлым ствараецца адной асобай,—адной з зацых фалькларыстаў з'яўляецца наладжанне супрацоўніцтва паміж аўтарамі тэкстаў і м'ялоў.

Творчае станаўленне да народнага мастацтва дазваляе даследчыку глыбей пранікнуць у фальклорныя прасясы і кіраваць імі. Калі фалькларыст параіць аўтару патрэбную тэму ці недастачы да яго м'ялоў тэкст або, наадварот,—дапаможа знайсці м'ялоў да напісанага ім тэкста, гэтым ён ніяк не змяняе ролі аўтара, не зніжае каштоўнасці яго твору.

Праўда, такое «ўмалашчытва» ў фальклорна-этнографічнай экспедыцыі інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР, якая вывучае новыя рысы культуры і быту калгаснай вёскі. У складзе экспедыцыі — навуковыя супрацоўнікі, этнографы і фалькларысты.

Цяпер экспедыцыя знаходзіцца ў перадавым узбуднённым калгасе «Большавічы» Хойніцкага раёна, у якім хутка развіваецца гаспадарка і разгортваецца культурнае будаўніцтва. У калгасе ёсць уласная электрастанцыя, радыёвузел, клуб, дзе сістэматычна дэманструюцца кінофільмы.

Экспедыцыя наведае таксама перадавыя калгасы Васілевіцкага і Брацінскага раёнаў.

Гастролі Кіраваградскага тэатра

У Віцебску закончыў свае гастролі Кіраваградскі тэатр рускай драмы імя Кірава. За паўтара месяца ён даў 86 спектакляў, у тым ліку 46 — у раёнах вобласці. У Оршы настаўлена 11 спектакляў. У Суражы на спектаклі «Брыўда» А. Сурава прысутнічалі калгаснікі раёна.

Артысты таксама наведалі Бешанковічы, Багушэўскі, Шумілінскі і іншыя раёны, дзе яны паказалі 8 спектакляў.

Тэатр выехаў на гастролі ў Мазыр.

За творчае вывучэнне сучаснага музычнага фальклору

Праглядаючы народныя песні, выдзеленыя ў шматлікіх дзяржаўных зборніках, мы дарэмна стараемся-б даведацца аб імёнах іх творцаў. Захапляюцца «жывой старыной», дзяржаўнымі этнографічнымі запісамі звычайна толькі творцы традыцыйнай народнай славаеснасці, што зугубілі на сваім працяглым шляху імёны аўтараў. Стоячы на такіх пазіцыях, ранейшыя фалькларысты выпускалі з поля зроку рабочы фальклор, грэбавалі частушкы; яны не заўважалі таго, што стваралася вакол іх таленавітымі прадаўцамі народа, а калі нават і сутыкаліся з такой новай творчасцю, дык не адносілі яе да фальклорных з'яў. Такая злытва да творцаў індывідуальных аўтараў тлумачыцца панавалым даўгі час у дзяржаўным фалькларыстыцы «тэорый» абазначэнні народнай славаеснасці, якая з'яўляецца стварэннем нібы «ўсяго народа».

Сучасныя адносіны да аўтарства ў народнай творчасці дакладна сфармуляваў выдатны савецкі фалькларыст, акадэмік Ю. М. Сокалаў: «Не бывала ніколі такіх твораў, якіх-бы ніхто не ствараў або якіх ствараў-бы «ўвесь народ». Даследчая практыка на шматлікіх прыкладах пацвярджае вядучую ролю таленавітых майстроў народнай творчасці ў стварэнні савецкага фальклору. Выказванне Ю. Сокалава зусім не прарочыць вядомым нам нярэдка выдаткам калектыўнай народнай творчасці, якая сустракаецца перш за ўсё ў харавых калектывах; такая творчасць ярачэй за ўсё праяўляецца ў музычнай частцы песні, а таксама ў стварэнні частушчых тэкстаў. Але, вядома, увесь хор у такім калектывным аўтарстве не ўдзельнічае, — такая творчасць з'яўляецца справай групы больш здольных членаў калектыва. Другім укладам калектыўнай творчасці з'яўляецца ўдзел народа (у асобе сваёй палёнаў носьбітаў фальклору) ў наступнай шэфіроўцы і пераасэнсаванні фальклорных твораў.

Савецкая фалькларыстыка выстаўляе ў якасці асноўнай сваёй задачы зборанне і вывучэнне сучаснай народнай творчасці, але ў той-жа самы час яна прапанавае нам чужае праслухоўванне, вучэнне і берачы лепшыя ўзоры фальклорнай спадчыны, таму што «чым лепш мы будзем ведаць мінулае, тым больш глыбока і радасна зразумеем вялікае значэнне ствараемага намі сучаснага» (А. М. Горькі).

Чалавек, які носіць пачэснае званне савецкага фалькларыста—гэта ўжо не аб'яктыўны фіксатар з'яў, ён заклікае асабіста ўдзельнічаць у народнай творчасці, выдзяляць таленавітых самародкаў і дапамагаць ім. Наколькі песня, яе спалучэнне м'ялоў і тэкста, не заўсёды ў сваім цэлым ствараецца адной асобай,—адной з зацых фалькларыстаў з'яўляецца наладжанне супрацоўніцтва паміж аўтарамі тэкстаў і м'ялоў.

Творчае станаўленне да народнага мастацтва дазваляе даследчыку глыбей пранікнуць у фальклорныя прасясы і кіраваць імі. Калі фалькларыст параіць аўтару патрэбную тэму ці недастачы да яго м'ялоў тэкст або, наадварот,—дапаможа знайсці м'ялоў да напісанага ім тэкста, гэтым ён ніяк не змяняе ролі аўтара, не зніжае каштоўнасці яго твору.

Праўда, такое «ўмалашчытва» ў фальклорна-этнографічнай экспедыцыі інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР, якая вывучае новыя рысы культуры і быту калгаснай вёскі. У складзе экспедыцыі — навуковыя супрацоўнікі, этнографы і фалькларысты.

Цяпер экспедыцыя знаходзіцца ў перадавым узбуднённым калгасе «Большавічы» Хойніцкага раёна, у якім хутка развіваецца гаспадарка і разгортваецца культурнае будаўніцтва. У калгасе ёсць уласная электрастанцыя, радыёвузел, клуб, дзе сістэматычна дэманструюцца кінофільмы.

Экспедыцыя наведае таксама перадавыя калгасы Васілевіцкага і Брацінскага раёнаў.

Гастролі Кіраваградскага тэатра

У Віцебску закончыў свае гастролі Кіраваградскі тэатр рускай драмы імя Кірава. За паўтара месяца ён даў 86 спектакляў, у тым ліку 46 — у раёнах вобласці. У Оршы настаўлена 11 спектакляў. У Суражы на спектаклі «Брыўда» А. Сурава прысутнічалі калгаснікі раёна.

Артысты таксама наведалі Бешанковічы, Багушэўскі, Шумілінскі і іншыя раёны, дзе яны паказалі 8 спектакляў.

Тэатр выехаў на гастролі ў Мазыр.

За творчае вывучэнне сучаснага музычнага фальклору

Праглядаючы народныя песні, выдзеленыя ў шматлікіх дзяржаўных зборніках, мы дарэмна стараемся-б даведацца аб імёнах іх творцаў. Захапляюцца «жывой старыной», дзяржаўнымі этнографічнымі запісамі звычайна толькі творцы традыцыйнай народнай славаеснасці, што зугубілі на сваім працяглым шляху імёны аўтараў. Стоячы на такіх пазіцыях, ранейшыя фалькларысты выпускалі з поля зроку рабочы фальклор, грэбавалі частушкы; яны не заўважалі таго, што стваралася вакол іх таленавітымі прадаўцамі народа, а калі нават і сутыкаліся з такой новай творчасцю, дык не адносілі яе да фальклорных з'яў. Такая злытва да творцаў індывідуальных аўтараў тлумачыцца панавалым даўгі час у дзяржаўным фалькларыстыцы «тэорый» абазначэнні народнай славаеснасці, якая з'яўляецца стварэннем нібы «ўсяго народа».

Сучасныя адносіны да аўтарства ў народнай творчасці дакладна сфармуляваў выдатны савецкі фалькларыст, акадэмік Ю. М. Сокалаў: «Не бывала ніколі такіх твораў, якіх-бы ніхто не ствараў або якіх ствараў-бы «ўвесь народ». Даследчая практыка на шматлікіх прыкладах пацвярджае вядучую ролю таленавітых майстроў народнай творчасці ў стварэнні савецкага фальклору. Выказванне Ю. Сокалава зусім не прарочыць вядомым нам нярэдка выдаткам калектыўнай народнай творчасці, якая сустракаецца перш за ўсё ў харавых калектывах; такая творчасць ярачэй за ўсё праяўляецца ў музычнай частцы песні, а таксама ў стварэнні частушчых тэкстаў. Але, вядома, увесь хор у такім калектывным аўтарстве не ўдзельнічае, — такая творчасць з'яўляецца справай групы больш здольных членаў калектыва. Другім укладам калектыўнай творчасці з'яўляецца ўдзел народа (у асобе сваёй палёнаў носьбітаў фальклору) ў наступнай шэфіроўцы і пераасэнсаванні фальклорных твораў.

Савецкая фалькларыстыка выстаўляе ў якасці асноўнай сваёй задачы зборанне і вывучэнне сучаснай народнай творчасці, але ў той-жа самы час яна прапанавае нам чужае праслухоўванне, вучэнне і берачы лепшыя ўзоры фальклорнай спадчыны, таму што «чым лепш мы будзем ведаць мінулае, тым больш глыбока і радасна зразумеем вялікае значэнне ствараемага намі сучаснага» (А. М. Горькі).

Чалавек, які носіць пачэснае званне савецкага фалькларыста—гэта ўжо не аб'яктыўны фіксатар з'яў, ён заклікае асабіста ўдзельнічаць у народнай творчасці, выдзяляць таленавітых самародкаў і дапамагаць ім. Наколькі песня, яе спалучэнне м'ялоў і тэкста, не заўсёды ў сваім цэлым ствараецца адной асобай,—адной з зацых фалькларыстаў з'яўляецца наладжанне супрацоўніцтва паміж аўтарамі тэкстаў і м'ялоў.

Творчае станаўленне да народнага мастацтва дазваляе даследчыку глыбей пранікнуць у фальклорныя прасясы і кіраваць імі. Калі фалькларыст параіць аўтару патрэбную тэму ці недастачы да яго м'ялоў тэкст або, наадварот,—дапаможа знайсці м'ялоў да напісанага ім тэкста, гэтым ён ніяк не змяняе ролі аўтара, не зніжае каштоўнасці яго твору.

Праўда, такое «ўмалашчытва» ў фальклорна-этнографічнай экспедыцыі інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР, якая вывучае новыя рысы культуры і быту калгаснай вёскі. У складзе экспедыцыі — навуковыя супрацоўнікі, этнографы і фалькларысты.

Цяпер экспедыцыя знаходзіцца ў перадавым узбуднённым калгасе «Большавічы» Хойніцкага раёна, у якім хутка развіваецца гаспадарка і разгортваецца культурнае будаўніцтва. У калгасе ёсць уласная электрастанцыя, радыёвузел, клуб, дзе сістэматычна дэманструюцца кінофільмы.

Экспедыцыя наведае таксама перадавыя калгасы Васілевіцкага і Брацінскага раёнаў.

Гастролі Кіраваградскага тэатра

У Віцебску закончыў свае гастролі Кіраваградскі тэатр рускай драмы імя Кірава. За паўтара месяца ён даў 86 спектакляў, у тым ліку 46 — у раёнах вобласці. У Оршы настаўлена 11 спектакляў. У Суражы на спектаклі «Брыўда» А. Сурава прысутнічалі калгаснікі раёна.

Артысты таксама наведалі Бешанковічы, Багушэўскі, Шумілінскі і іншыя раёны, дзе яны паказалі 8 спектакляў.

Тэатр выехаў на гастролі ў Мазыр.

За творчае вывучэнне сучаснага музычнага фальклору

Праглядаючы народныя песні, выдзеленыя ў шматлікіх дзяржаўных зборніках, мы дарэмна стараемся-б даведацца аб імёнах іх творцаў. Захапляюцца «жывой старыной», дзяржаўнымі этнографічнымі запісамі звычайна толькі творцы традыцыйнай народнай славаеснасці, што зугубілі на сваім працяглым шляху імёны аўтараў. Стоячы на такіх пазіцыях, ранейшыя фалькларысты выпускалі з поля зроку рабочы фальклор, грэбавалі частушкы; яны не заўважалі таго, што стваралася вакол іх таленавітымі прадаўцамі народа, а калі нават і сутыкаліся з такой новай творчасцю, дык не адносілі яе да фальклорных з'яў. Такая злытва да творцаў індывідуальных аўтараў тлумачыцца панавалым даўгі час у дзяржаўным фалькларыстыцы «тэорый» абазначэнні народнай славаеснасці, якая з'яўляецца стварэннем нібы «ўсяго народа».

Сучасныя адносіны да аўтарства ў народнай творчасці дакладна сфармуляваў выдатны савецкі фалькларыст, акадэмік Ю. М. Сокалаў: «Не бывала ніколі такіх твораў, якіх-бы ніхто не ствараў або якіх ствараў-бы «ўвесь народ». Даследчая практыка на шматлікіх прыкладах пацвярджае вядучую ролю таленавітых майстроў народнай творчасці ў стварэнні савецкага фальклору. Выказванне Ю. Сокалава зусім не прарочыць вядомым нам нярэдка выдаткам калектыўнай народнай творчасці, якая сустракаецца перш за ўсё ў харавых калектывах; такая творчасць ярачэй за ўсё праяўляецца ў музычнай частцы песні, а таксама ў стварэнні частушчых тэкстаў. Але, вядома, увесь хор у такім калектывным аўтарстве не ўдзельнічае, — такая творчасць з'яўляецца справай групы больш здольных членаў калектыва. Другім укладам калектыўнай творчасці з'яўляецца ўдзел народа (у асобе сваёй палёнаў носьбітаў фальклору) ў наступнай шэфіроўцы і пераасэнсаванні фальклорных твораў.

Савецкая фалькларыстыка выстаўляе ў якасці асноўнай сваёй задачы зборанне і вывучэнне сучаснай народнай творчасці, але ў той-жа самы час яна прапанавае нам чужае праслухоўванне, вучэнне і берачы лепшыя ўзоры фальклорнай спадчыны, таму што «чым лепш мы будзем ведаць мінулае, тым больш глыбока і радасна зразумеем вялікае значэнне ствараемага намі сучаснага» (А. М. Горькі).

Чалавек, які носіць пачэснае званне савецкага фалькларыста—гэта ўжо не аб'яктыўны фіксатар з'яў, ён заклікае асабіста ўдзельнічаць у народнай творчасці, выдзяляць таленавітых самародкаў і дапамагаць ім. Наколькі песня, яе спалучэнне м'ялоў і тэкста, не заўсёды ў сваім цэлым ствараецца адной асобай,—адной з зацых фалькларыстаў з'яўляецца наладжанне супрацоўніцтва паміж аўтарамі тэкстаў і м'ялоў.

Творчае станаўленне да народнага мастацтва дазваляе даследчыку глыбей пранікнуць у фальклорныя прасясы і кіраваць імі. Калі фалькларыст параіць аўтару патрэбную тэму ці недастачы да яго м'ялоў тэкст або, наадварот,—дапаможа знайсці м'ялоў да напісанага ім тэкста, гэтым ён ніяк не змяняе ролі аўтара, не зніжае каштоўнасці яго твору.

Праўда, такое «ўмалашчытва» ў фальклорна-этнографічнай экспедыцыі інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР, якая вывучае новыя рысы культуры і быту калгаснай вёскі. У складзе экспедыцыі — навуковыя супрацоўнікі, этнографы і фалькларысты.

Цяпер экспедыцыя знаходзіцца ў перадавым узбуднённым калгасе «Большавічы» Хойніцкага раёна, у якім хутка развіваецца гаспадарка і разгортваецца культурнае будаўніцтва. У калгасе ёсць уласная электрастанцыя, радыёвузел, клуб, дзе сістэматычна дэманструюцца кінофільмы.

Экспедыцыя наведае таксама перадавыя калгасы Васілевіцкага і Брацінскага раёнаў.

Гастролі Кіраваградскага тэатра

У Віцебску закончыў свае гастролі Кіраваградскі тэатр рускай драмы імя Кірава. За паўтара месяца ён даў 86 спектакляў, у тым ліку 46 — у раёнах вобласці. У Оршы настаўлена 11 спектакляў. У Суражы на спектаклі «Брыўда» А. Сурава прысутнічалі калгаснікі раёна.

Артысты таксама наведалі Бешанковічы, Багушэўскі, Шумілінскі і іншыя раёны, дзе яны паказалі 8 спектакляў.

Тэатр выехаў на гастролі ў Мазыр.

За творчае вывучэнне сучаснага музычнага фальклору

Праглядаючы народныя песні, выдзеленыя ў шматлікіх дзяржаўных зборніках, мы дарэмна стараемся-б даведацца аб імёнах іх творцаў. Захапляюцца «жывой старыной», дзяржаўнымі этнографічнымі запісамі звычайна толькі творцы традыцыйнай народнай славаеснасці, што зугубілі на сваім працяглым шляху імёны аўтараў. Стоячы на такіх пазіцыях, ранейшыя фалькларысты выпускалі з поля зроку рабочы фальклор, грэбавалі частушкы; яны не заўважалі таго, што стваралася вакол іх таленавітымі прадаўцамі народа, а калі нават і сутыкаліся з такой новай творчасцю, дык не адносілі яе да фальклорных з'яў. Такая злытва да творцаў індывідуальных аўтараў тлумачыцца панавалым даўгі час у дзяржаўным фалькларыстыцы «тэорый» абазначэнні народнай славаеснасці, якая з'яўляецца стварэннем нібы «ўсяго народа».

Сучасныя адносіны да аўтарства ў народнай творчасці дакладна сфармуляваў выдатны савецкі фалькларыст, акадэмік Ю. М. Сокалаў: «Не бывала ніколі такіх твораў, якіх-бы ніхто не ствараў або якіх ствараў-бы «ўвесь народ». Даследчая практыка на шматлікіх прыкладах пацвярджае вядучую ролю таленавітых майстроў народнай творчасці ў стварэнні савецкага фальклору. Выказванне Ю. Сокалава зусім не прарочыць вядомым нам нярэдка выдаткам калектыўнай народнай творчасці, якая сустракаецца перш за ўсё ў харавых калектывах; такая творчасць ярачэй за ўсё праяўляецца ў музычнай частцы песні, а таксама ў стварэнні частушчых тэкстаў. Але, вядома, увесь хор у такім калектывным аўтарстве не ўдзельнічае, — такая творчасць з'яўляецца справай групы больш здольных членаў калектыва. Другім укладам калектыўнай творчасці з'яўляецца ўдзел народа (у асобе сваёй палёнаў носьбітаў фальклору) ў наступнай шэфіроўцы і пераасэнсаванні фальклорных твораў.

Савецкая фалькларыстыка выстаўляе ў якасці асноўнай сваёй задачы зборанне і вывучэнне сучаснай народнай творчасці, але ў той-жа самы час яна прапанавае нам чужае праслухоўванне, вучэнне і берачы лепшыя ўзоры фальклорнай спадчыны, таму што «чым лепш мы будзем ведаць мінулае, тым больш глыбока і радасна зразумеем вялікае значэнне ствараемага намі

Максім ТАНК

У новай Балгарыі

Ліст у рэдакцыю

ПА-САПРАЎДНАМУ КЛАПАЦІЦА АБ МОЛАДЗІ

Як толькі пад крылом самалёта прамільгула шырокая стужка Дуная, крайні раўніны стаў мяняцца: кончылася раўніна, пайшлі ўзгоркі, якія, нібы хвалі мора пад нарастаючым штурмам, чым далей, тым вышэй і вышэй пачалі ўздымацца. У далінах — дзень быў ясны, пагожы — заліццены пошні, скіры хлеба; на схілах гор заляглі вінаграднікі і ясы, над якімі ўздымаўся скалісты вяршыні Балкан.

Дык вось яна, Балгарыя! Дык вось ён, гэты блакітны Дунай, пра які песьня і ў беларускіх песьнях!

Ой, ляселі гучі
 Ды з-пад Беларусі,
 Сялі яны, палі
 На ціхім Дунаі...

Можна склаў гэту песьню, у якой успамінаецца пікі Дунай, нехта з удзельнікаў даўніх казачкіх паходаў, ці нехта з вятранаў — удзельнікаў барацьбы за вызваленне балгарскага народа з турэцкага ярма. Шмат у якіх нашых народных песьнях успамінаецца гэта вялікая рака.

Ужо з першых крокаў, калі ступіш на зямлю братага балгарскага народа, дыбег агорне пацудзі нечага роднага, блізкага. І яно, гэта пацудзі, з кожным днём усё больш і больш мацнее і захальнае дыбег. Бо ва ўсім знаходзіш тут нешта знаёмае: у мове чуеш шмат зразумелых слоў, у песьні — бэдзіч блізкіх мелодый, у мастацтве — шмат агульнаславянскіх элементаў. І таму хутка пачынаеш улаўваць гэта агульнае і разумець усё без камп'ютараў і слоўнікаў.

На якой дарозе вы ні паехалі-б з Сафіі: ці на горад Сталін (Варна), ці на Плевну і Русу, ці на Плёўдзі — усюды сустрачаеш помнікі ў чысьце рускіх войнаў, якія змагаліся за вызваленне Балгарыі. Больш 400 такіх помнікаў паставіў балгарскі народ на сваёй зямлі ў знак векавой дружбы з вялікім рускім народам. У кожным клубе, у кожнай сялянскай хаце, куды-б мы ні зайшлі, — усюды бачылі ў прыгожых рамках увечаныя партрэты таварыша Сталіна.

Мы прыбылі ў Сафію ў дзень святкавання стагоддзя з дня нараджэння аднаго з найвялікшых сямноў балгарскага народа, вялікага балгарскага літаратурнага Івана Вазова. Творчасць Івана Вазова непарыўна звязана з вызваленчай барацьбой балгарскага народа. Иван Вазов — палыманым патрыёт, натхнёны пасляр балгарскага народа. Ён заклікаў да дружбы з вялікім рускім народам, з Расіяй, на якую з надзеяй глядзелі яго прарочыя вочы, бачачы блізка ўсею сонна пад сваёй радзімай.

Вольны дух увідзіш ты
 В новым сільном поколенні,
 Глянець сонце з высоты
 На твоем асветленні.
 Гудзь не будзь головою,
 І страдаль не будзь людзі...

Гэты светлы час, аб якім марыў паэт, наўсёму ў выніку гістарычнай перамогі Саюза Савецкіх Рэспублік над нямецкім фашызмам, балгарскі народ уступіў на новы шлях — шлях сацыялізма. Толькі пяць год прайшло з таго часу, калі балгарскі народ стаў гаспадаром сваёй краіны, але ўсёды ў яго ідэалам тым вялікім і ўзвышнім, які адбыўся ва ўсім галінах народнага жыцця. Краіна будзеца. Пачынаючы ад сталіцы, дзе на варварскі разбураных англійскіх і амерыканскіх бомбардуюшчыках жылых кварталы Сафіі вырастаюць новыя дамы, новыя гмахі шкول, універсітэтаў, і канчаючы новымі пачамі заводаў, клубамі, калектывнымі гаспадаркамі і шляхамі. Для новага жыцця народ будзе і новыя шляхі.

Нам прышлося набываць на буйнейшых заводах Балгарыі: на Сафііскім заводзе лакаматыўнага імя Георгія Дзімітрава, дзе быў выпушчаны першы балгарскі паравоз, на фабрыцы «Вініс», на тэкстыльнай фабрыцы ў горадзе Сталіне і іншых. З некалькіх энтузіяў пачаўся працоўны рух. З горадзіцца яны раскаваць аб сваіх дастаненнях, аб выпуску першага паравоза, аб выпуску першых 17-тонных ваткоў для будаўніцтва дарог. Гэтым ваткам рабочыя самі далі назву «Наша перамога». Завод другі год трымае пераходны сцяг і перавыконвае план.

Былы гаспадар, ворагі балгарскага народа, якія паўнялі за граніцу, пісалі ў сваіх брудных газетах, што завод заняпаў, — раскаваў нам адзін з рабочых. — Яны пісалі, што мы выпускаем фанерыныя каткі. У нашай паснагале была змешчана карыкатура: каток даўчэ гэтых бракувоў і надпіс: «Спрабуйце, капіталісты, цяжар гэтых фанерыных каткоў»...

Самаахварна працуе інжынерны, тэхнічны калектывы завода, які дзякуючы дапамозе нашых савецкіх інжынераў, дзякуючы вывучэнню вопыту перадавых савецкіх спецыялістаў вывясіліся ад замежнага імпарту інструментаў і іншых дэталяў, што ў дастатковай колькасці да-

пер вырабляюцца на заводзе імя Дзімітрава. Толькі на асабні тэрмічнай апрацоўкі дэталей завод сакамоў 25 мільянаў леваў. Інжынер Пяткоў, лаўрат Дзімітраўскай прэміі, увёў цэлы рад удасканаленняў, якія ўжо далі заводу больш 62 мільянаў леваў эканоміі. Лейбшчык Пётр Буянаў у тры разы павялічыў вытворчасць. Інжынер Иван Мінькоўскі, замест дэфіцытнага сінца, які раней завоўваў з Англіі, вынайшаў новы спосаб для падшышнікаў і гэтым самым даў сотні мільянаў эканоміі заводу.

Дружная калектывная праца для сябе, для сваёй дзяржавы, для народа моцна згуртавала калектывы рабочых, інжынераў у адну дружную сям'ю. Завод перажывае бурную стадыю свайго развіцця. Нашам павялічылася зарплата рабочых, іншымі сталі адносіны да працы. Ідзе барацьба за зніжэнне сабекошту, за ўкараненне хуткаснага рэзанання мятала. Вывучэнне балгарскімі інжынерамі і рабочымі перадавога

Народны тэатр у Сафіі.

вопыту савецкіх спецыялістаў, знаёмства з нашай тэхнічнай літаратурай значна дапамагі павышэнню вытворчасці і тэхнічнага ўзроўню балгарскіх рабочых, а гэтым самым і ўзніццю агульнага росту прадукцыі заводаў.

— Калі я ўпершыню прачытаў аб хуткасным рэзананні мятала ў СССР, — сказаў нам адзін з ініцыятараў хуткаснага рэзанання мятала на заводзе запасных частак Г. Дзебібаў, — дык я спачатку не паверыў. Не паверыў, што адным вугал разпа можа даць такі вынік. Рашыў спрабаваць. І практыка мяне пераканала.

Сотні і тысячы рацыяналізатарскіх прапаноў уносяць рабочыя заводы, бо яны ведаюць, што кожны сакамоны кілаграм сталі, тона вугалю — гэта ўклад у новую Балгарыю, у іх добрыяў. Яны ведаюць, што ім дыпер не пагражае біч беспрацоўя, якое веча галоднай зданню стаяла за плячымі рабочых і якое сёння ахапіла капіталістычны захад. Кожны дзень на невялічкіх лістаках-памятках можна прачытаць аб прапанавах рабочых, які павысчэ вытворчы працэс працы, які леш сакамоціць матэрыял, гаручае, электраэнергію і інш. Гэтыя лісты рабочых паступаюць у рацыяналізатарскую камісію, дзе абмяркоўваюцца ўсе прапаны рабочых, інжынераў і найбольш вартыя адразу ўкараняюцца ў жыццё. Якое велізарнае значэнне мае гэта для эканоміі краіны, можна ўбачыць з таго, што дзякуючы рэалізацыі гэтых рацыяналізатарскіх прапаноў рабочых на прадпрыемствах толькі аднаго горада Сафіі дасягнута эканомія ў адзін мільярд леваў.

Шырыцца рух многастапоўчых. На фабрыцы «Першае мая» ў горад Сталіне дэпутат Народнага сходу ткачы Атанаска Дзімітрава абслугоўвае 10 тэксцільных станкоў. За ёй ідуць Софа Андонова, Залта Марынава і другія, якія перавыконваюць заданне, дачучы 110—120 процантаў. Бажа Марынава, якая месячнае заданне выконвае на 134 процанты.

У прасторных цехах фабрыкі шмат сонечнага святла і кветак. Калі старыя цехаў уздымаюцца новыя яшчэ больш прасторныя карпусы завода. На сценах відаюцца партрэты таварыша Сталіна і Дзімітрава. На велізарных чырвоных палотнішчах напісана: «За вечную дружбу з славянскімі народамі на чале з Савецкім Саюзам». Усюды ўзорны парадка, які гарворць аб новых адносінах да працы новага гаспадара — народа, аб адносінах да працы, якія ўпершыню стала справой чэсьці, добрасці і геройства.

Мы сустрэліся тут з 8-станочніцай, знатнай ткачыцай Савой Міхайлавай, узаагорджанай 5 урадавымі ардамі. Яна раскавала нам аб сваім жыцці. Сав Міхайлава — член камуністычнай партыі. У гады вайны яна дапамагала партызанам змагацца супроць фашызма. Яна выгадала грое дзяцей, якія дыпер з'яўляюцца на

заводе ўдарнікамі. «Сёння многія з нашых рабочых лабудавалі сабе дамы, — гаворыць Сав Міхайлава. — Збудавала і дом з нашай пакоў і вярдаў. Невялікі двор засадзіла кветкамі. Прыходзіць паглядзець, колькі ў нашым рабочым пасёлку кветак...»

Ды не толькі ў пасёлку імат кветак. Велізарны заводскі двор падобны да цэлістага парку, засаджанага таполямі, зялёнымі кустамі акацыі.

На наша пытанне: хіба не лёгка было перамагчы ўсе цяжкасці, якія стаялі на шляху балгарскіх рабочых і якія сёння яшчэ адчуваюцца, яна адказала:

— Не, нам не цяжка, бо мы будзем сацыялізм.

І ў гэтых словах прастай балгарскай ткачыці пачулі мы і тую, усім нам знаёмую, сілу, якая сёння на ўсёй зямлі ўздымае мільёны людзей, дапамагае ім змагацца за мір, за свабоду і вядзе да святлых вяршынь камунізма.

ці засуху і засеяць палі. Сялета па ўсёй Балгарыі ўраджай добры. Асабліва добры — у прыдунайскіх нізінах. Да дарогах скрываюцца вазы з хлебам, у шматлікіх калектывных гаспадарках зранку да вечара гудуць малатары.

У адной з пладароднейшых нізін — Бялянскай ідуць вялікі ірыгацыйныя работы, праведзена густая сетка каналаў, якія арасяюць у гэтым засушлівым раёне больш 10 тысяч га пладароднай зямлі. Савецкі Саюз аказаў балгарскаму народу вялікую дапамогу і ў гэтым будаўніцтве. Чатыры тысячы селян добрахотна прапавалі на праекцыі каналаў, — гэтай сталінскай будоўлі, як яе назваў народ. Шмат хто не верыў, што за два месяцы можна пракасаць каналы, правесці дарогі і пусціць першы электраэнергію. Праўда, яшчэ раздробленасць прыватнай гаспадаркі перашкаджае найбольш рацыянальнаму выкарыстанню ўсёй электраэнергіі і аршынальнай сістэмы. Але сёння відавочна ўсім, якую вялікую карысць можа прынесці народу гэта мерапрыемства, бо ўжо на арашаемых участках соўгаса «Сталін» і другіх ураджай усёй культуры павялічыўся больш як на 50—60 процантаў, ды нашмат павялічылася і плошча зямлі за кошт той, якая раней не апрацоўвалася, як непрагодная для пасаваў.

З вялікай цікавасцю распытваюць рабочыя, селяне аб жыцці ў Савецкім Саюзе. Балгарскі народ цікавіцца савецкай літаратурай і мастацтвам. Ім таварыша Сталіна народ называе гардым, лепшым вугліш, імёнамі перадавых савецкіх людзей — Герояў Саюза Савецкіх і Сацыялістычнай Працы называе свае рабочыя і сельскагаспадарчыя брыгады. Мы бачылі брыгады Касмадзіянскай, Гастэлы, Даватара, Матросова, Ангелінай і Г. д.

У калектывнай гаспадарцы імя Дзімітрава многія з членаў арцелі казалі нам, што ім хацелася-б паглядзець і пачуцьца ў Савецкім Саюзе. «У нас ёсць, — гаварылі яны, — клуб, бібліятэка, дзе мы чытаем кнігі аб Савецкім Саюзе, аб культуры, аб сельскай гаспадарцы. Вось толькі шкада, што не заўбеды ў нас чуваць маскоўскія радыёперадачы».

У калгасе моцная партыйная арганізацыя: 130 чалавек, — гаворыць нам будаўнік Хрыста Генчэў, 55-гадовы стары, член партыі яшчэ з 1918 года. — Камуністы былі ініцыятарамі арганізацыі нашага калгаса, і сёння яны перадавікі ў працы, з якіх баруць прыклад усе члены арцелі.

Калгас хутка расце. Пабудаваны ўжо новыя сельскагаспадарчыя будыні, зведзена народзістая жывёла, па плану намечана павялічыць плошчу пад вінаграднікі і гародні культуры, павялічыць пагадоўе авечак, арганізаваць птушкаферму і свінаферму. Мы былі ў адной з селянскіх хат, якая звычайна складаецца з двух пакоў. Стол і крэслы прастай дамашняй работы. Вокны завешаны ад сонца і прыбраныя кветкамі. Вопратка, асабліва жаночая ўборка, упрыгожана надзвычай багатай, яркай, шматкаляровай вышыўкай; перавыжаюць колеры светлыя, асабліва чырвоны. У хаце пішчына. Усе на працы. Толькі чуецца сней маладзіцы, якая прышла пакарміць малое дзіцін і дыпер калыпа яго да сну. У хаце чыста. На пабеленых сценах відаюцца партрэты таварышаў Сталіна і Дзімітрава. Пад партрэтамі таварыша Дзімітрава напісана: «Той не ўміра». Не, ён не памёр, гэты вялікі трыбу і рэвалюцыянер, які ўсё сваё жыццё прысвяціў самаахварнай барацьбе за вялікую справу Леніна — Сталіна.

Перад ад'ездам на Радыю наша дэлегацыя ад імя савецкіх пісьменнікаў палажыла вянок ля маўзалея вялікага сына балгарскага народа, тварца новай Балгарыі — Георгія Дзімітрава.

«Нама і не можа быць, — пісаў у свой час таварыш Дзімітраў, — цярозага балгарына, любячага сваю радзіму, які не быў-бы перакананым, што шыцрая дружба з Савецкім Саюзам з'яўляецца не менш неабходнай для нацыянальнай незалежнасці і росквіту Балгарыі, чым сонца і паветра для ўсяго жывога».

Дружба гэта расце і мацнее з кожным днём. Яна з'яўляецца надзейнай заручкай далейшага росквіту і росту добрыяў, культуры балгарскага народа. І ніякі вакарны сілы не змогуць спыніць пераможны поход свабодалюбівага балгарскага народа на новым яго шляху — на шляху да сацыялізма!

У 1948 годзе па ініцыятыве праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР у Віцебску пры газеце «Віцебскі рабочы» было створана абласное літаратурнае аб'яднанне. Гэтым самым быў накладзены вельмі карысны пачатак у справе згуртавання і выхавання літаратурнай моладзі.

За два гады літаб'яднанне правяло значную работу з маладымі і пачынаючымі пісьменнікамі. Рэгулярна адбыліся паседжаны, наладжваліся літаратурныя вечары, у газеце «Віцебскі рабочы» друкаваліся літаратурныя старонкі. Усё гэта, безумоўна, спрыяла творчаму росту маладых літаратурных сіл.

Гэты год характэрны для літаратурнага аб'яднання актывізацыяй творчай дзейнасці нашай моладзі. У адрас рэдакцыі газеты «Віцебскі рабочы» і літаратурнага аб'яднання штодзённа дасылаліся многа вяршаў і празаічных твораў, аўтары якіх працягвалі кансультацыі, парады і дапамогі. Многія з гэтых твораў з поспехам магі-лі-б быць змешчаны ў абласной газеце. Аднак бада ў тым, што ні арб'юро літаратурнага аб'яднання (старшыня тав. Макаеў), ні загадчык аддзела культуры і быту рэдакцыі (тав. Маўзон) не клопаціцца аб моладзі, якая спрабуе свае сілы або ўжо даўно працуе ў літаратуры. У пісьмовых сталах тт. Маўзона і Макаева ляжыць не адзін дзесяткі такіх твораў па гогу і больш без усялякай увагі і адказу.

У рабоце тав. Маўзона ўкаранілася над-

звычай шкідная практыка: альбо зусім не адказваць аўтару твораў, або адказваць па-бюракратычнаму, са здекамі. Маладо-му аўтару, які прыслаў не зусім добрыя творы, ён шле прыкладна такі адказ: «Калі не маець добрых вершаў — дронных не прысылайце». Ці патрэбна пасля гэтага даводзіць, што тав. Маўзон, як член Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР, падобрасуменна клопаціцца аб выхаванні пачынаючых, не аказвае ім патрэбнай дапамогі.

Арб'юро літаратурнага аб'яднання ў гэтым годзе зусім спыніла сваю работу, не праводзіцца абмеркаванне новых твораў літаратурныя старонкі не плануецца і не выпускаюцца. Колькі было размоў аб выданні альманаха «Літаратурны Віцебск», для чаго ёсць усе матчымацы, але гэтыя размовы не прынеслі ніякай карысці. Моладзь працуе, абівае парогі рэдакцыі, імкнучыся атрымаць дапамогу, працягвае актыўна працаваць па ўсім пачынаючых, але вымушана блукаць упоцехах.

Так Віцебскае абласное літаратурнае аб'яднанне з школы творчага выхавання моладзі ператварылася ў фармальную арганізацыю.

Трэба, каб праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР звярнула сур'ёзную ўвагу і прыняло ўсе захады для таго, каб аднавіць работу літаратурнага аб'яднання пры газеце «Віцебскі рабочы».

Пятро АРШАНСКІ.

„БЯРОЗКА“ № 8

Вышаў з друку жывіненскі нумар часопіса «Бярозка». У часопісу змешчаны разнастайны матэрыял на грамадска-палітычныя тэмы, ападынаці і вершы, а таксама артыкулы на навуковыя тэмы.

З цікавасцю пазнаёміцца чытачы з нарысам «У свабодным Кітаі». Яго аўтар — удзельнік савецкай дэлегацыі, якая выязджала ў Кітай па запрашэнню ЦК Новадэмакратычнага саюза моладзі, сакратар ЦК ЛКСМ Беларусі П. Машэраў хваляючы раскавае пра свае ўражанні ад падарожжа ў Кітайскую народную рэспубліку, пра жыццё і працу кітайскіх піянераў і школьнікаў. У артыкуле «Прэч рукі ад Кароі!» часопіс знаёміць сваіх чытачоў з барацьбой мужака карэйскага народа супроць амерыканскай ітэрвенцыі.

Заслугоўвае пахвалы тое, што рэдакцыя прыцягвае да супрацоўніцтва ў часопісу беларускіх паэтаў. Антон Валевіч надрукаваў у жывіненскім нумары верш «Светлы наш шлях» — пра шчаслівае маленства савецкіх работ. Эдзі Агняцвет, якая стала супрацоўніца ў часопісу, змясціла верш «Дя паходнага кастра». Умогучы добры яе верш неуюць паасобны недакладныя звароты і вобразы. Надуманая гучыць выраз: «А сосны, як ваяцкія, не зводзіць з нас вачэй». Недакладна перадавае думку радкі: «Не бачылі ніколі мы мядзведзя за кастром»; трыба: «Я кастра». Недарэчна і незразумела гучыць і наступная строфа:

А ў полі —
 сонца яркае,
 Калгасніц галасы,
 Служыма за жніўнярмі
 Кладуцца наласы.

Юныя чытачы — удзельнікі школьных драматычных гурткоў будзь удачыны сваім часопісу за надрукаванне п'есы ў адной дзеі Валіяшча Зуба «Вы нас не раз-

лучыце». У п'есе раскаваецца пра ітэрнацыянальную еднасць дзяцей працоўных, якія заняволены ў амерыканскім прытулку ў захадняй зоне Германіі, пра іх барацьбу супроць амерыканскіх «выхавальнікаў». Напісаная добрай мовай, з невялікай колькасцю дзейных асоб, п'еса можа быць з поспехам паставлена на школьнай сцене.

«Бярозка» робіць карысную справу па выхаванню кадраў дзіцячых пісьменнікаў, калі пашырае кола сваіх аўтараў за лік пачынаючых і маладых літаратараў. У нумары змешчаны верш «На жывіне» Міколы Тонкавіча, які ўпершыню пачаў друкавацца ў «Бярозцы». Часопіс працягвае друкаваць аповесць Аркады Чарнышвіча «Зосін дужок».

Многа каштоўных звестак з гісторыі сталіцы Савецкай Беларусі — Мінска паведамаецца ў артыкуле кандыдата гістарычных навук В. Р. Парасенкі «Мінскія археалагічныя раскопкі». З вялікай карысцю для сябе прачытаюць робаты артыкулы М. Аронава і Г. Паікарава «Як зрабіць і насілаць тэарыум і аэварыум».

Акрамя гэтага, у 8 нумары «Бярозкі» надрукаваны ўрывак з аповесці А. Мусатава «Дом на гары», якая была ў В. Васіліева «Гаямніцы злодзей», рэцэнзія Ів. Голуба на кнігу Максіма Танка «Урачыстае абяцанне», артыкул А. Жакоўскага «Новыя рэкорды беларускіх школьнікаў» і допісы чытачоў.

Супрацоўнікам часопіса патрэбна звярнуць большую ўвагу на стараннае рэдагаванне матэрыялаў, якія ў ім друкуюцца. У прыватнасці, пераклад ўрывка з аповесці А. Мусатава зроблены не зусім ахайна. «Асаромімасе», «прышлі ў рух», «аказаліся праў» — гэтыя і іншыя выразы не могуць з'яўляцца для чытачоў зорам пісьменнасці.

На школьным рынку

У Мінску адкрыўся школьны рынак.

На рынку ёсць павільёны Белкінагадло, кіескі Савоздруку, палаткі Галоўунивермага і іншых арганізацый. Рынак наведваюць штодня сотні школьнікаў і іх бацькі, якія купляюць надручнікі, мастацкую літаратуру, сшыткі, алоўкі, абутак, адзенне — усё, што неабходна вучням для плённага заняткаў у школе.

У палатках і кіесках ёсць значны выбар літаратуры, ёсць і пісьмовыя прылады. Аднак рынак усё-ж не можа поўнасцю задаволяць патрабаванні школьнікаў.

Кіескі дрэнна забяспечаны літаратурай, дапаможнікамі і іншымі таварамі, якія неабходны вучням. Ёсць сшыткі ў прастую і касую лінейкі, але няма сшыткаў у клетку. Нестая школьных ранцаў, сумак, лагарыфічных лінеев, чарціжнай паперы, пер'яў для чарчэння, школьных таварышчэў і транспарціраў.

Нават самі прадаўцы скардзяцца на тое, што многія школьныя прылады, якія былі ў мінулым годзе і на якія ёсць вялікі попыт і дыпер, з прычыны безуважлівасці кіраўнікоў гандлёвых арганізацый, адсутнічаюць у кіеску. Так, напрыклад, зусім няма ў продажу нотнай паперы і нотных папак, надзвычай патрэбных для

вучняў музычных школ і студэнтаў музычнага вучылішча.

Дрэнна забяспечаны павільёны мастацкай літаратурай. На рынку няма твораў В. Макоўскага, А. Фадзеева, М. Шодалава, А. Талстога, Янкі Купалы, Якуба Коласа, П. Броўкі, М. Танка, М. Лынькова, П. Панчанкі і іншых пісьменнікаў, якія вывучаюцца ў школах.

Найбольш бойка гандлююць старымі падручнікамі самі школьнікі. Але з прычыны выключнай бескантрольнасці яны прадаюць сваім малодшым таварышам вельмі часта такія падручнікі, якія не адпавядаюць школьным праграмам на 1950—51 навучальны год.

Вельмі мала ў павільёнах новых падручнікаў.

Дрэнна падрыхтаваўся да гандлю на рынку Галоўунивермаг, які не забяспечыў свае павільёны дображасным абуткам і адзеннем.

Да пачатку навучальнага года засталася некалькі дён. Таму надзвычай важна, каб арганізацыі, якія ўдзельнічаюць у школьным рынку, з выключнай аператывнасцю напоўнілі павільёны і кіескі ўсім неабходным для школьнікаў.

А. ІВАНОВ.

Літаратурны вечар для піянераў

Гэтымі днямі ў Мінскім Палацы піянераў адбылася сустрэча ўдзельнікаў трэцяга абласнога алету піянераў Мінскай вобласці з беларускімі пісьменнікамі.

Перад юнымі чытачамі выступілі Максім Танк, Янка Маўр, Эдзі Агняцвет, Аляксандр Міронаў, Рыгор Няхай і Алякс Астанева.

З вялікай цікавасцю піянеры сустрэлі

Канцэрты ў калгасах Гомельшчыны

Калектывы мастацкай самадзейнасці калгаса імя Леніна, якім кіруе заслужаны дзеяч мастацтва БССР А. Рыбалчына, трымае пэсуную творчую сувязь з калгаснікамі вобласці. За час уборачнай кампаніі калектывы наведваў рад калгасаў Буда-Кашалёўскага раёна, Прыбыры і Рэчыцу, даў рад канцэртаў у калгасах Гомельскага раёна.

Асабліва вялікі аўтарытэт сярод калгаснікаў заваявалі сваімі выступленнямі маладыя выканаўцы — тандоры Аляксандр Ніваніч і Леанід Іваноў, акрабраты Ніна Валодзіна і Галіна Дземяненка, сяняк Мікалай Савікаў і інш.

В. СЯМЕНАУ.

г. Гомель.